

23. 8. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Postavení manžela povinného v exekuci

Cílem článku je shrnout vyvíjející se úpravu postihování majetku manželů v případě vymáhání dluhu, který patří do společného jmění manželů (dále jen „SJM“), nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek v SJM. Autor se pak především zaměřuje na postavení manžela povinného a zejména na možnost exekutora postihnout pohledávky manžela povinného z penzijního připojištění. Daná právní úprava totiž v posledních 10 letech prošla častými změnami, a to zejména z důvodu vyvíjející se judikatury a účinnosti zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o.z.“), který koncepčně změnil rozsah SJM.

Relevantní právní úprava, která se problematikou postavení manžela povinného v exekučním řízení zabývá, vychází zejména z ustanovení § 262a odst. 4, § 304b odst. 4 a § 306 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“) a ustanovení § 58 a § 42 zákona č. [120/2001](#) Sb., exekučního řádu (dále jen „e.ř.“). Autor se pak v článku zabývá novelami exekučních předpisů účinnými od 1. 1. 2013 (provedená zákonem č. [396/2012](#) Sb.), 1. 1. 2014 (primárně je řešen důsledkem přechodných ustanovení zákona č. 303/2013) a novelou účinnou od 1. 7. 2015 (provedená zákonem č. [139/2015](#) Sb.).

Původní právní úprava, která byla podrobena první výraznější novele účinné ode dne 1. 1. 2013 umožňovala, aby exekutor při vymáhání pohledávek postihl celé SJM za předpokladu, kdy dluh vznikl pouze jednomu z manželů, avšak za doby trvání manželství. V takové situaci se manžel povinného musel kompletně podřídit prováděnému exekučnímu řízení a nemohl sebe ani svůj majetek (poměrnou část ze SJM) z důsledků exekuce vyjmout.

Z ustanovení § 262a o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2012 lze konstatovat, že podle této úpravy bylo možné postihnout celé SJM bez ohledu na to, zda je dluh součástí SJM či nikoli. Relevantním ukazatelem však byla doba, ve které předmětný dluh vznikl. Z pohledu manžela povinného lze tuto konstrukci považovat za příliš přísnou a způsobující pro něj závažné důsledky. Lze si totiž představit situaci, kdy se manžel (dlužník) dopustí trestné činnosti a vznikne mu povinnost nahradit způsobenou škodu. V takovém případě se na náhradě škody bude nuceně podílet i manžel povinného, přestože o trestné činnosti svého manžela (dlužníka) nevěděl a vůbec se na ní nepodílel.

Proto by se jevilo jako žádoucí poskytnout manželu povinného větší ochranu před věřiteli manžela (dlužníka). Novela účinná od 1. 1. 2013 (provedená zákonem č. [396/2012](#) Sb.) postavení věřitele upravila, když exekutorovi umožnila postihnout i výlučný majetek manžela povinného, ovšem za splněného předpokladu, že dluh spadá do SJM.

Na základě odstavce 3 uvedeného ustanovení mohl exekutor zatížit veškerá majetková práva manžela povinného a jakékoli jeho peněžité pohledávky. **Tedy od 1. 1. 2013 byla exekutorovi poskytnuta možnost postihnout také pohledávky manžela povinného z penzijního připojištění.** Exekutoři přitom tuto možnost často využívali, a to tak, že rozhodli o provedení exekuce příkázáním všech peněžitých pohledávek, které měl manžel povinného z titulu smlouvy o penzijním připojištění, anebo dokonce nahradili vůli manžela povinného a písemně tuto smlouvu vypověděli.

Uvedené je potvrzeno také aktuální judikaturou Nejvyššího soudu, např. usnesením Nejvyššího

soudu ze dne 17.2.2021, sp. zn. 20 Cdo 3526/2020: „Podle právního stavu účinného v době vzniku dluhu povinného (tedy podle stavu do 31. 12. 2013) **je podstatné, zda vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství a zda (ne)byl předmětem vypořádání společného jmění manželů. Jestliže ve zkoumané věci nevznikly žádné pochybnosti o tom, že vymáhaný závazek povinného vznikl za trvání jeho manželství, které dosud nebylo rozvedeno a k vypořádání společného jmění manželů nedošlo, platí závěr, že následku uspokojení výlučného dluhu povinného vzniklého za trvání manželství z majetku v SJM je vystaveno jakékoliv společné jmění v režimu do 31. 12. 2013;**“. A také nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2015, č.j. PL. ÚS 1/2014: „Doplněním ustanovení § 262a o. s. ř. o nový odstavec 3, k čemuž došlo s účinností od 1. 1. 2013 zákonem č. [396/2012](#) Sb. (viz čl. I bod 14), **bylo umožněno postihnout v exekuci i majetek manžela povinného, který dosud postižitelný nebyl, neboť byl vykládán jako „ještě“ nikoli společné jmění manželů, např. typicky manželovu mzdu, jakož i jeho „účet“, resp. – stejně jako v projednávaném případě – peněžitou pohledávku manželky povinného z titulu smlouvy o penzijním připojištění.**“

Podoba této novely reagovala zejména na judikaturu, která stanovovala, že pohledávka manžela povinného z účtu u peněžního ústavu a tyto obdobné jiné peněžité pohledávky nejsou součástí SJM, a proto bylo nutné jejich výčet zahrnout do znění ustanovení zákona. Tím mělo dojít k úpravě postihování majetku manželů tak, aby nedocházelo k úmyslnému vyvádění peněžních prostředků ze SJM a k cílenému poškozování věřitele.

Podle této právní úpravy účinné v období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 měl exekutor širokou škálu možností pro postižení majetku manžela povinného. Avšak penzijní připojištění manžela povinného mohlo být exekvováno až v řízeních zahájených po účinnosti novely, tedy v řízeních zahájených po dni 1.1.2013.

Snahy o posílení postavení věřitelů ale stále sílily, a proto přechodné ustanovení článku LII bodu 2 zákona č. [303/2013](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva (účinné od 1. 1. 2014), exekutorovi umožnilo postihnout výlučný majetek manžela v rozsahu popsané novely i v řízeních zahájených přede dnem účinnosti novely, tedy před 1. 1. 2013. Přechodné ustanovení tak umožnilo zpětně postihnout (dodatečně zlegalizovat postižení) pohledávky manžela povinného z penzijní připojištění.

Protiústavní přechodné ustanovení však bylo následně na návrh Okresního soudu v Karviné zrušeno Ústavním soudem, a to již zmíněným nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2015, č.j. PL. ÚS 1/2014, když Ústavní soud zcela jasně vymezil neústavnost ustanovení: „**Po datu 31. 12. 2013 se situace zkomplikovala, a to právě zněním napadeného přechodného ustanovení článku LII bodu 2 v zákoně č. [303/2013](#) Sb. Jestliže do 31. 12. 2013 exekuční soud mohl zastavit exekuci, pak od 1. 1. 2014 to již učinit nemohl, neboť zasáhl předmětný článek LII bod 2, jímž byl exekuční příkaz proti manželu povinného podle 262a odst. 2 o. s. ř. prohlášen - zpětně - za legální. V tom spočívá podstata pravé retroaktivity napadeného článku LII bodu 2 zákona č. [303/2013](#) Sb. Pravá retroaktivita napadeného přechodného ustanovení, umožňujícího aplikací ustanovení § 262a odst. 2 o. s. ř. exekučně postihnout dosud nepostižitelný majetek manžela povinného, potenciálně zakládá protiústavní zásah do základního práva manželky povinného na ochranu vlastnictví dle čl. 11 Listiny, resp. na pokojné užívání majetku ve smyslu čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.**“

Další a poslední významnou novelou zabývající se rozsahem postižitelnosti majetku manžela povinného byla novela provedená zákonem č. [139/2015](#) Sb.,^[1] účinná od 1. 7. 2015. Tímto zákonem získalo ustanovení § 262a o.s.ř. a na něj navazující ustanovení § 42 e.ř. svou aktuální podobu.

Tato novela zásadním způsobem omezila rozsah majetku manžela povinného, který může

exekutor postihnout, když mezi možností zařadila výlučně peněžité pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Novela opětovně reagovala na judikaturu, podle které nebylo rozhodné, jaké druhy finančních prostředků plynou na účet manžela povinného (tedy zda prostředky mají náležet do SJM či nikoli). Rozhodující totiž bylo (a stále je), kdo je majitelem daného účtu, a tedy peněžité pohledávky. „*S ohledem na stávající judikaturu se jeví nezbytné výslovně umožnit postih účtu manžela povinného v případě, že jsou na tento účet zasílána plnění, která by jinak náležela do společného jmění manželů, a je-li možné postižení majetku ve společném jmění manželů. V tomto případě (na rozdíl od situace, kdy se jedná o plnění, která by jinak plynula do výlučného majetku povinného) není totiž možné exekučně postihnout pohledávku povinného vůči jeho manželu. Může tedy nastat situace, že manželé mají jeden účet, jehož majitelem je manžel povinného, a veškerá plnění, která by jinak náležela do společného jmění manželů, včetně mzdy povinného, byla činěna na tento účet.*“[\[2\]](#)

Po finálním schválení novely se k tomuto tématu vyjádřila i Exekutorská komora ČR ve svém stanovisku ze dne 24. 6. 2015 uvedla: „*V souvislosti se zákonem č. 139/2015 dochází ke zrušení postihu mzdy manžela. Nebude postihováno ani penzijní připojištění. Zákon tak snižuje šance věřitelů na uspokojení jejich pohledávky.*“[\[3\]](#)

V současné době tak může exekutor v případě vymáhání dluhu, který je sice dluhem jen jednoho z manželů ale je možné jej uspokojovat z celého SJM, postihnout (vyjma majetku náležejícího do SJM) pouze pohledávku manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, avšak i zde se uplatní určitá omezení podle ustanovení § 304b odst. 4 o.s.ř. Uvedené se aplikuje i na exekuční řízení zahájená v období od 1. 1. 2013 do 1. 7. 2015. Momentálně tedy exekutor nemůže exekvovat pohledávky z penzijního připojištění manžela povinného bez ohledu na to, kdy bylo exekuční řízení zahájeno.

Výše uvedené potvrzuje u judikatura Nejvyššího soudu, např. usnesení ze dne 20. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1874/2016: „*Podle čl. II bodu I Přejícných ustanovení zákona č. 139/2015 Sb. není-li dále stanoveno jinak, použije se občanský soudní řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány... Z pohledu nepravé retroaktivity platí, že i když bylo exekuční řízení zahájeno 30. 10. 2014, s účinností od 1. 7. 2015 se na toto exekuční řízení použije právní úprava exekučního řádu a občanského soudního řádu ve znění účinném od tohoto data. Pro posouzení, zda byl soudní exekutor oprávněn vydat exekuční příkaz, kterým postihl mzdu manželky povinného a jinou pohledávku manželky povinného, je rozhodující právní úprava účinná do 30. 6. 2015. Stejnou úpravou se řídí nárok oprávněného, aby jeho pohledávka byla uvedenými způsoby exekuce uspokojena, jakož i vykonané právní úkony, které k provedení těchto způsobů exekuce směřovaly. Jestliže od 1. 7. 2015 právní úprava nadále uvedené způsoby exekuce neupravuje, nelze jimi od 1. 7. 2015 exekuci nadále provádět. Právní spojení, že „právní účinky zůstávají zachovány“ je třeba vykládat tak, že se jedná o právní účinky vzniklé po dobu „působení“ staré právní úpravy.*“

Pokud by v současné době soudní exekutor postihl pohledávky manžela povinného z penzijního připojištění, dopustil by se tím dokonce kárného provinění. K tomu např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jako soudu kárného ze dne 6. 3. 2018, č.j. 14 Kse 2/2017-108: „*Kárně obviněný se snaží s jednoznačností právě uvedeného výkladu polemizovat. Upozorňuje totiž, že pohledávka z účtu u penzijní společnosti je součástí společného jmění manželů. Proto exekuce na takovouto pohledávku je prý v souladu s hmotným právem. Kárný soud však upozorňuje, že takovýto výklad je podle ustálené civilní judikatury neudržitelný. Dle judikatury platí pravý opak, dle ustálené praxe Nejvyššího soudu není pohledávka z účtu součástí společného jmění manželů... I kdyby však (kárný*

soud zdůrazňuje, že jen teoreticky, neboť takovýto závěr je v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu, jejíž příklady jsou citovány v předchozím bodě) **platilo, že pohledávka z penzijního připojištění je součástí společného jmění manželů, nemohlo by to mít na věc větší vliv. Pokud totiž procesní právo neumožňuje výkon určitého hmotného práva, nelze procesní normy obcházet či negovat kreativním výkladem práva hmotného. Hmotné právo není bez práva procesního samo o sobě realizovatelné a vynutitelné, tudíž hmotné právo nemůže libovolně právo procesní suplovat... Kárný soud proto na tomto místě uzavírá, že kárně obviněný porušil povinnosti exekutora stanovené v § 42 odst. 4 a § 46 odst. 1 exekučního řádu.“.**

Z uvedeného shrnutí je zjevné, že novelizace právní úpravy regulující rozsah majetku manžela povinného, který může být ze strany exekutora postižen a zejména možnost postihu pohledávky manžela povinného z penzijního připojištění, procházela poměrně zmateným a rychle se měnícím vývojem. Manžel povinného se v určité době vývoje mohl dostat do bezvýchodné situace, kdy mohl z důvodů právního/protiprávního jednání manžela (dlužníka) přijít o veškerý svůj majetek a úspory.

Přestože je dnešní právní úprava pro manžela povinného příznivější než v období let 2013 - polovina roku 2015, lze i tak doporučit, aby si budoucí manželé zavčas upravili svůj režim SJM a tím se ochraňovali sami navzájem.

JUDr. PhDr. Karolina Spozdilová, Ph.D.,
advokát a partner

JUDr. Kristýna Jirouňková,
advokátní koncipient

KGS
LEGAL

[KGS legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Národní 416/37
110 00 Praha 1

e-mail: info@kgslegal.cz

Zdroje:

1. Zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník
2. Zákon č. 99/1963 sb., občanský soudní řád (v aktuálním i historickém znění)
3. Zákon č. [120/2001](#) Sb., exekuční řád
4. Zákon č. [396/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
5. Zákon č. [303/2013](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva
6. Zákon č. [139/2015](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [256/2013](#) Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)
7. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. 20 Cdo 3526/2020
8. Nález ÚS ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 1/2014
9. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1874/2016
10. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 3. 2018, č.j. 14 Kse 2/2017-108
11. Stanovisko Exekutorské komory ČR ze dne 24. 6. 2023, dostupné >>> [zde](#).

---

[1] Zákon, kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [256/2013](#) Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)

[2] Důvodová zpráva k zákonu č. [139/2015](#) Sb. kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [256/2013](#) Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon) (novela 1.7.2015) - k § 262a, In beck-online.cz [online], [cit. 19. 7. 2023]

[3] Změny exekučního řádu se nepříznivě dotknou věřitelů ale i dlužníku, upozorňuje Exekutorská komora ČR (24. 6. 2015), In ekcr.cz [online], [cit. 19. 7. 2023], dostupné >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)

- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní – institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)